

Kurzus előadója: Prof. Kulcsár Szabó Ernő
Kurzus megnevezése: Irodalomelmélet 1
Kurzus megnevezése angolul: Literary Theory 1
Kurzus kódja: BBN-MIR-241 ; OT-MAGY-210
Kurzus helye és ideje:
Oktató elérhetősége: email: ksze@t-online.hu honlap: http://www.aitk.hu fogadóóra: szerda 13.00-14.00

A kurzusvezetés nyelve(i): magyar A hozzászólás, vizsga nyelve(i): magyar Írásbeli dolgozat nyelvei: magyar, német, angol
Kurzus előfeltétele(i):
Követelmények: A megadott szakirodalom meggyőző ismerete. A jegyszerzés módja(i): írásbeli vizsga (45 perc): egy nagyobb kérdéskör összefüggő kifejtése

Kurzus leírása, tematikája: Az előadás elsősorban az irodalmi olvasás tapasztalatát kísérő dilemmákat és kérdéseket igyekszik áttekinteni a jelenkori irodalomtudomány nézetéből. Az irodalmi szövegek laikus olvasója is (értelmezői) válaszokat ad ezekre a kérdésekre, még ha nem tud is róluk. Az irodalom szakos (=professzionális) olvasók azonban már csak szakmai okokból sem kerülhetik meg a választ arra, mi történik velünk, amikor műalkotások szövegeivel bocsátkozunk párbeszédbe. Ennek az eseménynek a felderíthetősége olyan dilemmák sora elé állít bennünket, amelyekre irodalomtudományi irányzatok sora keres és ajánl fel válaszokat. Meghatározható és formalizálható-e egyáltalán az irodalom lényege? Nyelvhasználati kérdés-e az irodalmi közlés mibenléte? Összetett módon kódolt nyelvi „jelek” teszik-e hozzáférhetővé az irodalmi mű ún. „üzenetét”? Fikció-e az irodalom? Valóságot „tükröz-e” a műalkotás? Esztétikai tárgy-e a szöveg, amelyet olvasunk? Van-e érvényes(en használható) kijelentése egy irodalmi szövegnek önmaga nyelvi valóságán kívül? Azonos-e a szöveg a műalkotással egyáltalán? A kurzus a klasszikus strukturalizmus utáni irodalomértés főbb válaszait igyekszik szembesíteni a modernség esztétikai tapasztalatában gyökerező olvasási tapasztalatainkkal.

Kurzushoz tartozó kötelező irodalom:

1.) Irodalom és irodalomelmélet

Jonathan Culler: Literary Theory. A Very Short Introduction. Oxford/New York: Oxford UP 1997, 1-17 (a „Mi az elmélet?” c. fejezet).

Hans-Georg Gadamer: Szöveg és interpretáció. In: Bacsó Béla (szerk.): Szöveg és interpretáció. Bp.: Cserépfalvi [1991] 17—41.

Kulcsár Szabó Ernő: Szellem vagy betű? In: Kulcsár Szabó:

Megkülönböztetések. Médium és jelentés az irodalmi modernségben. Bp.: Akadémiai 2010, 7—13.

2.) Szépség, művészet, retorika az antikvitásban

Platón: Políteia/Az állam. Bp. Gondolat 1994. III. és X. Könyv, 386a - 417b, ill.: 595a - 608b

Platón: Gorgiasz. Bp.: Atlantisz 1998. 450a - 457d

Arisztotelész: Poétika. Bp.: PannonKlett 1997. 1-5. fejezet (Bekker-jelölés: 47a8 - 49b24)

3.) Az „érdek nélküli tetszés”

Immanuel Kant: Az ítélőerő kritikája. Bp.: Ictus 1997, 117-134.

4.) „Az eszme érzéki ragyogása”

Georg Wilhelm Friedrich Hegel: Esztétikai előadások I.= „A művészeti szép eszméje vagy az eszmény”, ill.: „A szép fogalma általában” c. fejezet. Bp.: Akadémiai 1980, 93-119.

5.) Az „esztétikai megkülönböztetés” következményei a befogadásban

Hans-Georg Gadamer: A művészet igazságára vonatkozó kérdés visszanyerése. Az esztétikai képzés problematikussága. In: Gadamer: Igazság és módszer. Bp. Osiris 2003, 2. jav. kiad., 113-120.

6.) A szövegek poétikai funkciója

Roman Jakobson: Nyelvészet és poétika. In: Jakobson: Hang - jel - vers. Bp.: Gondolat: 1972 (2. kiad.), 229-276.

7.) Szöveg, struktúra, kontextus

Roman Jakobson - Claude Lévi-Strauss: Charles Baudelaire A macskák c. verse. In: Dobos István (szerk.): Bevezetés az irodalomelméletbe. Szöveggyűjtemény. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó 1999, 41-54.

Michael Riffaterre: Költői struktúrák leírása. Baudelaire *Les Chats* című költeményének kétféle megközelítése. Uo. 55-73.

8.) Az igazság „(meg)története” a művészetben

Martin Heidegger: A műalkotás eredete c. tanulmány „A

mű és az igazság” c. fejezete. In: Heidegger: Rejtektutak. Bp.: Osiris 2006, 29-44.

Martin Heidegger: Hölderlin és a költészet lényege. In: Heidegger: Magyarázatok Hölderlin költészetéhez. Debrecen: Latin Betűk 1998, 35-52.

9.) A nyelv köztes világa, a költői beszéd medialitása

Gadamer: Az „eminens” szöveg és igazsága. In: Gadamer: A szép aktualitása. Bp.: T-Twins 1994, 188-202.
Gadamer: Hang és nyelv. Uo. 169-187.

10.) A történeti és az implicit olvasó

Hans Robert Jauß: Az irodalomtörténet mint az irodalomtudomány provokációja. In: Jauß: Recepcióelmélet - esztétikai tapasztalat - irodalmi hermeneutika. Bp.: Osiris 1997, 36-60.

Wolfgang Iser: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss A. A. - Kovács Sándor - Odorics Ferenc (szerk.): Testes könyv I. Szeged: Ictus 1996, 241-264.

11.) A szöveg mint a jelölők hálózata

Roland Barthes: S/Z. Bp.: Osiris 1997, 13-23.

12.) A közlés és „eszközeinek” megkülönböztethetlensége

Paul de Man: Ellenszegülés az elméletnek. In: Szöveg és interpretáció (szerk.: Bacsó Béla). Bp.: Cserépfalvi 1991, 97-112.

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom: a fenti lista nem vastag betűkkel szedett olvasmányai

Megjegyzés: [Az előadások szeptember 16-án kezdődnek.](#)

Rendszeresen szükséges technikai eszközök: